

L'herència llombartiana d'Adolf Pizcueta (1901-1989) i la reivindicació de la tradició foral de l'antiga Corona d'Aragó
La herencia llombartiana de Adolf Pizcueta (1901-1989) y la reivindicación de la tradición foral de la antigua Corona de Aragón
A herança llombartiana de Adolf Pizcueta (1901-1989) e a reivindicação da tradição provincial da antiga Coroa de Aragão
The Llombartian heritage of Adolf Pizcueta (1901-1989) and the vindication of the provincial tradition of the ancient Crown of Aragón

Santiago-Andreu VALLÈS CASANOVES¹

Abstract: The recovery of the historical fact of the Kingdom of Valencia, created in the 13th century by King Jaume I, would inform the literary, historiographical, or political reclamation envisioned by contemporary Valencianism. This served to reclaim spaces for self-government, linguistic rights, privative legislation, and other forms of community life that were annihilated following the Bourbon victory in the War of Succession. Carmel Navarro Llombart (1848-1893), known as Constantí Llombart, was an exemplary figure in this regard, whom Adolf Pizcueta (1901-1989) and other Valencianists in the 20th Century would reclaim as a reference for the nascent political Valencianism.

Keywords: Kingdom of Valencia – Foralism – Renaissance – Valencianism – Constantí Llombart – Adolf Pizcueta – Valencianist press

Resum: La recuperació del fet històric del Regne de València, creat al segle XIII pel rei Jaume I amara la reivindicació literària, historiogràfica o política projectada pel valencianisme contemporani. Amb això es reivindicaven espais d'autogovern, drets lingüístics, legislació privativa i altres formes de vida comunitària anihilats arran de la victòria borbònica en la guerra de Successió. Carmel Navarro Llombart (1848-1893), conegut com Constantí Llombart, fou en això una figura exemplar, que Adolf Pizcueta (1901-1989) i altres valencianistes reivindicaren al segle XX com a referent del valencianisme polític naixent.

Paraules clau: Regne de València – Foralisme – Renaixença – Valencianisme polític – Constantí Llombart – Adolf Pizcueta – Premsa valencianista.

¹ **Professor associat** del [Departament de Filologia Catalana](#) de la [Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València \(UV\)](#). Adreça electrònica: santiago.valles@uv.es.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

ENVIADO: 22.03.2026
ACEPTADO: 19.05.2026

Introducció

La història del món és un *continuum*. També hi és la història de cada col·lectivitat humana i de cada individu, vinculada a les trajectòries d'altres col·lectivitats i persones.² Des d'aquest punt de visita, però sense necessitat d'aplicar una generalització tan àmplia, totes les reivindicacions identitàries, tant polítiques com culturals, que han aparegut en l'època moderna i contemporània al País Valencià, com a la resta de territoris de l'antiga Corona d'Aragó, estan vinculades directament, tant si així es reivindica explícitament com si no, al fet mateix de l'existència dels antics estats que formaren aquella unió sota la figura d'un monarca i de successives dinasties.

I, de la mateixa manera, hi estan relacionades des que al principi del segle XVIII, a conseqüència de la victòria en la guerra de Successió del pretendent Felip de Borbó, Felip V, desaparegueren aquells estats i foren anul·lades les seues legislacions privatives, alhora que la nova dinastia empenia una forta trajectòria d'unificació cultural i lingüística en favor de la identitat dels antics regnes castellans.

Aquesta relació directa es veu amb tota claredat quan es té en compte que denominacions com *Renaixença*³ identifiquen clarament una voluntat més o menys

² Aquest article reformula, amplia i adapta expressament per al tema monogràfic d'aquest número de *Mirabilia* l'apartat dedicat a estudiar la influència de la figura de Llobart en Adolf Pizcueta i la seua recepció entre els valencianistes del primer terç del segle xx, inclòs en la meua tesi doctoral *Política i periodisme en Adolf Pizcueta (1918-1923): llengua i construcció identitària al País Valencià*, llegida el 21 de juny de 2024 en la Universitat de València,

³ La Renaixença al País Valencià ha merescut, al llarg de l'últim mig segle, una atenció creixent per part dels estudiosos. Sanchis Guarner, en un primer moment (SANCHIS GUARNER, Manuel. *Renaixença al País Valencià*. València: Eliseu Climent Editor, (1982 [1968]); SANCHIS GUARNER, Manuel. *El sector progressista de la Renaixença valenciana*. València, Universitat de València, 1977), i posteriorment, Vicent Simbor (SIMBOR, Vicent. *Els orígens de la Renaixença Valenciana*. València: Institut de Filologia

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

definida de restaurar, recuperar, reprendre o reformular aquell passat de plenitud política més o menys àmplia, amb les seues institucions i, sobretot, amb la seua legislació que es retrotrau als temps de la conquesta jaumina en un mena de mitificació del passat.⁴ En l'assaig “La lliteratura llemosina dins lo progrès provincial”, de l'historiador Lluís Tramoyeres, que encapçalà l'edició (1883) de *Los fills de la morta-viva*,⁵ de Constantí Llobart, es diu:

[...] lo moviment llemosí, abraça totes les manifestacions de la vida; dende la llengua a l'art, y dende'l dret a les costums. Per a que done fruyts, es necessari que no se concrete a punt determinat. Tot quant siga objecte de l'activitat provincial, está dins del seu domini. La perfecció de la llengua, lo teatro, la conservació de tradicions, l'estudi del dret foral, les

Valenciana, 1980; SIMBOR, Vicent. «[La Renaixença al País Valencià](#)». *Caplletra* 4 (primavera), 1988, p. 9-41), van identificar clarament aquesta voluntat en les seues visions panoràmiques de la Renaixença Valenciana. Durant les últimes dues dècades, aquestes visions s'han vist matisades i amplificades a partir de la llarga nòmina d'estudis sobre la figura de Llorente del professor Rafael Roca (ROCA, Rafael. *Teodor Llorente i la renaixença valenciana*, València, Institució Alfons el Magnànim, 2007; ROCA, Rafael. *El valencianisme de la Renaixença*. Alzira: Bromera, 2011; ROCA, Rafael. *Teodor Llorente, patriarca de la Renaixença*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2011).

⁴ ROCA, Rafael. «[La mitificació vuitcentista del passat medieval: la figura de Jaume I, rei d'Aragó](#)», en *eHumanista/IVTTRA* 2, 2012, p. 271-285.

⁵ L'any 2005, en ser nomenat Llobart Escriptor de l'Any, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua feu, en un tiratge de 500 exemplars, una edició facsímil de *Los fills de la morta-viva*, com a part del reconeixement que la institució normativa va voler retre al que al seua dia fou el fundador de Lo Rat Penat. Juntament amb aquesta edició, l'AVL va impulsar la publicació d'un catàleg monogràfic, amb aportacions d'especialistes i d'experts en la Renaixença i l'obra llobbartiana. A cura dels professors Vicent Josep Escartí i Rafael Roca, aquest catàleg acabaria sent l'aproximació global més important que s'havia fet fins al moment a Llobart, en la mesura que inventariava tota la seua bibliografia i els estudis fets sobre la seua obra (ESCARTÍ, V. J. i ROCA, R (eds.). *Constantí Llobart i el seu temps*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005). Un any després, en 2006, la institució normativa completaria aquest tribut a la figura de Llobart amb la reproducció facsímil dels deu volums del seu almanac, *Lo Rat Penat. Calendari llemosí*, editat entre 1874-1883. El *Calendari* de Llobart veia de nou la llum, vint anys després que Ricard Blasco, n'haguera fet l'estudi monogràfic (BLASCO, Ricard. *Constantí Llobart i “Lo Rat Penat”, periòdic lliterari quincenal (1884-1885)*. València: Institució Alfons el Magnànim, 1985), en una edició de luxe i un tiratge de 500 exemplars.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

organisations gremials, la economia, la pintura, la educació popular y la música deuen ser objecte d'estudi, de renovació.⁶

Per la mateixa època, gran nombre de composicions literàries, sobretot poemes però també narracions i obres dramàtiques, de Vicent Boix, Teodor Llorente, Vicent W. Querol i tants altres autors, tenien com a tema central personatges i fets d'aquell passat que es volia renovar, per emprar el terme de Tramoyeres.

Per al valencianisme contemporani, ja des dels inicis del segle XX, la figura de Carmel Navarro Llobart (1848-1893), que emprà el nom de lletres de Constantí Llobart,⁷ tingué una significació innegable i fou objecte de reivindicacions contínues.

Tot i les greus deficiències de la seua formació cultural, Llobart establia amb la màxima claredat en nombrosos escrits aquella necessitat de vincular les exigències civils de la seua època amb els drets i les institucions anul·lades per la monarquia borbònica. Així, en el text introductori del ja esmentat repertori bibliogràfic *Los fills de la morta-viva*, traduïa el decret de Felip V que derogava tota la legislació valenciana i aragonesa i sotmetia aquests dos regnes a la “uniformitat d'unes mateixes lleys, usos, costums y tribunals, governantse igualment tots per les lleis de Castella, tan lloables y plausibles en tot lo univers”, segons la traducció llobbartiana del decret.

Com tants altres valencianistes del seu temps, Adolf Pizcueta reivindicà la personalitat de Llobart i el seu ideari polític, reclamant tant la renovació i l'actualització de les antigues institucions valencians com els drets que les sustentaven. Sense els

⁶ TRAMOYERES, Lluís. «La lliteratura llemosina dins lo progrés provincial», en LLOMBART, Constantí. (ed. facsímil), *Los fills de la morta viva (Apunts bio-bliogràfics pera la historia del renaiximent lliterari llemosí)*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005 [1879], p. XV.

⁷ En els últims anys han sigut nombrosos els articles i les aportacions sobre la figura de Llobart que han vist la llum. En aquest sentit, podem dir que l'aparició en 2018 de la seua biografia és potser la més notòria (ESTRELA, Josep Enric. *Esperit de valencianisme. Constantí Llobart (1848-1893)*. València: Institució Alfons el Magnànim, 2018). Resultat de la seua tesi doctoral, dedicada a estudiar la seua obra i la seua trajectòria, aquesta biografia d'Estrela esdevé fins al moment l'estudi monogràfic més exhaustiu publicat fins ara sobre Carmel Navarro Llobart, més conegut com a Constantí Llobart.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

embelliments romàntics amb què les havien revestides narradors com Vicent Boix,⁸ per exemple, sinó com a instrument per a la convivència sense submissions en el segle XX.

Adolf Pizcueta, besnebot del metge i periodista Fèlix Pizcueta Gallel, referent del que Sanchis Guarner anomenà “sector progressista de la Renaixença”,⁹ va ser, des de les files de la Joventut Valencianista i el diari *La Correspondencia de Valencia* (portaveu de la Unió Valencianista Regional) on va col·laborar durant cinc anys, un dels principals artífexs a recuperar la figura de Constantí Llombart per al valencianisme polític naixent de la segona dècada del segle XX.

I. La reivindicació de Llombart per part de la Joventut Valencianista

La primera referència d'aquest intent de recuperació de la figura de Llombart en les pàgines de *La Correspondencia de Valencia*¹⁰ l'hem poguda documentar en una nota publicada el 24 d'abril de 1920, en la secció en la qual Pizcueta solia publicar molts dels seus escrits de caràcter militant o valencianista. Fem esment de la importància d'aquesta nota, titulada “Constantí Llombart”, perquè és la primera vegada en què, d'una manera més o menys programada, s'institueix la tradició d'homenatjar Llombart. El costum d'un homenatge anual que, en aquell any –i de manera excepcional–, seria traslladat del dia 31 de març, data en què es complia l'aniversari de la mort de Constantí Llombart, al 25 d'abril, data commemorativa de la derrota d'Almansa, en un intent de fer coincidir la commemoració de totes dues celebracions.

⁸ Per a una visió global de l'obra i el llegat de l'escriptor xatívic Vicent Boix (1813-1880), vegeu ORTEGA, Eduardo. *Vicent Boix*. València: Alfons el Magnànim IVEI, 1987.

⁹ Com a figures destacades del sector progressista de la Renaixença, Sanchis Guarner no dubta a emfasitzar el paper de Constantí Llombart i d'altres joves valencianistes, com ara Josep Bodria (1842-1912), Josep Sanmartín (1848-1901), Jose Maria Puig Torralva (1859-1911) o el mateix Lluís Cebrian Mezquita (1851-1934), que compartien “la seua humil extracció social, el seu autodidactisme, el seu republicanisme i la seua afeció a la poesia festiva i caricaturesca” (SANCHIS GUARNER, Manuel. *El sector progressista de la Renaixença valenciana*. València, Universitat de València, 1977, p. 53-55).

¹⁰ «Constantí Llombart», *La Correspondencia de Valencia* (24-IV-1920), p. 1.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Entre les motivacions d'establir el 31 de març de cada any com la data estipulada per a homenatjar Llobart, les més evidents eren reivindicar el llegat d'un valencianista que havia sigut oblidat injustament i convertir-lo en referent de les noves generacions de valencianistes.

Des de demà 25 d'abril de 1920 s'ha pensat remoure –i establir un acte per a altres anys– tot el que fa referència a Constanti Llobart, massa oblidat públicament fins per aquells que tenen el deure moral i civil de recordar-lo. Ara ocorre que són un poc inconsistents les nocions que s'hi tenen del que fon Constanti Llobart, com també altres homes. El dolor de les desconexions és per a nosaltres molt punyent. I cal, ademés, fixar-les ben bé aquelles, evitant que s'hi interpreten a caprici.¹¹

Reivindicar Llobart equivalia a voler entroncar amb la tradició d'un valencianisme que semblava esvaïda i que, per això mateix, requeria ser recuperada. La seua recordança esdevenia, aleshores, més que un homenatge, el reconeixement explícit de tota una generació a un dels mentors del valencianisme. Saber d'on es venia era determinant per saber cap a on es volia anar. Aquesta podria ser, en essència, el sentit d'aquesta crida.

Sembla que havem sigut els primers i els únics. I no, que altres menys gosats, més debils, en moments manco propicis, sense ésser ells els primers tampoc, hauran dut al viure valencià les inquietuts i dalers, no encara, com els nostres, perfectament estructurats. ¿Per a aquest homes, nosaltres els d'avui que servem? ¿Ni un petit record? ¿Ni la més mínima comprensió?

Hi ha que rectificar i nodrir el nostre viure de la vida anterior.

¡Que no siga cosa distinta!¹²

Pel to reivindicatiu d'aquesta nota i sobretot per la informació que en donaria *La Correspondencia de Valencia* un any després, amb motiu de la segona edició d'aquest homenatge, tot fa pensar que eren la Joventut Valencianista i, per descomptat el mateix Pizcueta, els qui estaven darrere d'aquella primera iniciativa d'homenatjar Llobart.

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Una iniciativa que, en última instància, consistia en l'organització d'un modest acte davant de la seua tomba al Cementiri Civil de València, amb l'assistència confirmada de la major part d'entitats valencianistes de l'entorn de la Unió Valencianista Regional.

Aquesta veu interna l'hem sentida alhora molts valencianistes D'ací que demà dumenge iniciem la conducta nova duent al cementiri civil, on són les despulles de Llobart, unes corones de flors. Aquest acte serà per excel·lència un acte civil. Ens ho diu insistentment la mateixa veu...

Seran les corones –per oferiment espontani– de “Nostra Pàtria”, del districte de la Vega Alta; de l'Unió Valencianista; de la “Unió”, del districte del Teatre; de la “Joventut Valencianista”; i de l'”Agrupació Escolar Nacionalista”.

Potser hi parle algú. Segur que sí. ¡ Si no, que cosa més trista i més dolenta ignorar-se els uns als altres en aquell precís moment!

Convidem a tots el valencians a que a les deu del mati estiguen demà al cementiri civil. Perquè es tracta d'un valencià mereixedor del nostre aprecí i recordança.

Sobre la base d'aquest precedent i amb el costum ja instituït, l'aniversari a Llobart esdevindrà en 1921 el motiu central d'una celebració única, sense necessitat de ser associada a cap altra. En aquest segon any, el que havia començat sent només una crida en clau reflexiva, adquirirà una presència notòria en les pàgines de *La Correspondencia de Valencia*, amb la publicació d'una pàgina sencera dedicada “A la memoria d'en Constantí Llobart”, que era anunciada, una setmana abans de la commemoració de l'efemèride de la seua mort, en aquests termes.

El dia 31 de març morí Constantí Llobart. Els valencianistes anyalment, en eixe dia, li hem dedicat un record entusiasta. Enguany s'està enllestint una fulla extraordinària de *La Correspondencia de Valencia* amb treballs dels nostres poetes i escriptors, glosant la seua obra i aclarant la seua personalitat.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Tambè, seguint la costum establida, se portaran flors a la seua tomba ofrenades per les distintes entitats valencianistes.¹³

En l'encapçalament d'aquesta pàgina, i a manera d' "Ofrena", la Joventut Valencianista reclamava obertament ara sí la paternitat de la iniciativa i de la significació que se li volia donar amb la publicació d'aquell monogràfic.

A Constantí Llobart, la "Joventut Valencianista" hui l'honora per mig d'aquesta fulla. Els joves valencianistes es posen baix la seua advocació en alló que la seua figura significa unitat. Constantí Llobart fon en el seu temps una voluntat que selligava, que unia. Aplegà a l'entorn de distintes publicacions a tots els homes de lletres; féu coincidir en una mateixa finalitat de treball a molts escriptors; afavorí l'esclat graciossim de les joventuts literàries; féu possible el valencianisme del poble...

Per tot açó la "Joventut Valencianista", en el dia del seu aniversari, li ofereix aquesta flor de la seua espiritualitat i entusiasme.¹⁴

El famós retrat de Pinazo de 1885¹⁵ i el conegut poema "A'Albat", amb què Llobart guanyà l'accèsit a la Flor Natural dels Jocs Florals de Lo Rat Penat, serien els motius centrals d'un full monogràfic amb col·laboracions dels més destacats representants del valencianisme del moment com ara Lluís Cebrian Mezquita, Eduard Martínez Ferrando, Lluís Cebrian Ibor, Vicent Tomàs i Martí, Enric Navarro Borràs o el mateix Adolf Pizcueta.

¹³ «Aniversari de Constantí Llobart» [Acció Valencianista], *La Correspondencia de Valencia* (24-III-1921), p. 1.

¹⁴ «Ofrena» [A la memoria d'en Constantí Llobart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 1.

¹⁵ Al pintor Ignasi Pinazo (1849-1916) se li atribueix l'autoria de la imatge potser més icònica de Constantí Llobart. Coetani seu, es portaven només tres mesos (Llobart havia nascut el 8 de setembre de 1848 i Pinazo l'11 de gener de 1849), sembla que el contacte de Llobart amb Pinazo degué produir-se sent tots dos molt joves, coincidint en el temps i en l'espai de la València dels primers anys del sexenni democràtic (1868-1872), molt probablement arran del seu compromís amb la Joventut Republicana (BAYDAL, Vicent & ESTRELA, Josep Enric. «[Les desconegudes relacions entre Constantí Llobart i Ignasi Pinazo: un vincle forjat entre el republicanisme i la Renaixença](#)», en *eHumanista/IVTTRA* 16, 2019, p. 231-233).

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

III. El tribut de *La Correspondencia de Valencia* a Llobart

De totes aquestes col·laboracions, la de Pizcueta, podem dir que és la que millor revela la seua intervenció com a mentor de la iniciativa de recuperar la figura de Llobart. Més que centrar-se en una faceta o característica concreta de l'obra de Llobart, el propòsit que es marcarà Pizcueta serà justificar per què la Joventut Valencianista havia decidit emprar les pàgines de *La Correspondencia de Valencia* com a altaveu de l'esmentada reivindicació.

La fesomia de Constantí Llobart resulta per a molts joves encara un xic¹⁶ confusa. Si l'ambient del seu temps fora una mica més cordial, a ben segur que l'hagueren esclarida. I ara parlarem amb amor i coneixença quan volem recordar-lo i cridem sobre ell l'atenció dels homes d'esperit.

Llobart, per la seua vida d'home exemplar, dedicada a exaltar la personalitat de València, innovant concretament idees de nacionalisme, defensant-les arreu, ens ha desvetllat una simpatia progressiva. Llobart es per a nosaltres, sobretot, un motiu d'emoció. Destriem el que pugua haver-hi mesclat els sentiments admiratius de la seua figura com a poeta o com a intel·lectual i aquells de afecció, produïts sols per la seua homenia. Car Llobart, quan el recorda algun de nosaltres, no pensa amb la recta disciplina de la intel·ligència, amb la magnificència de la poesia, amb la correcció i elegància d'una prosa. Açó potser no suggeriria records populars com el present.¹⁷

Per l'exemplaritat de la seua obra, per la dimensió del seu llegat, Pizcueta atorga a Llobart el paper d'home pont entre el valencianisme de la segona meitat del segle XIX i el valencianisme de la generació de valencianistes del primer terç del segle XX, a l'entorn de la qual s'integraven la major part dels membres de la Joventut Valencianista.

Fon Llobart l'home d'un moviment, i per tant, aquell que va integrar-lo d'essència popular. Abans de la seua època, o dins de la mateixa, primer que ell, altres sentirien i professarien publicament idees nacionalistes. Però si intentarem trobar un nexa de

¹⁶ *Xis*, en l'original. Deu tractar-se d'una confusió.

¹⁷ PIZCUETA ALFONSO, Adolf. «Constantí Llobart», *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

continuitat entre la nostra obra, la d'ara, i altra anterior, tindriem indubtablement que anar a Llobart.

Si important era el paper de Llobart com a baula d'unió entre diverses generacions de valencianistes, també ho era la seua dimensió política. Ens interessa destacar aquesta apreciació de Pizcueta, perquè ens ajudarà a entendre el vincle que ell sempre defensarà entre cultura i política, com dos àmbits d'actuació que estaven indissolublement interconnectats.

Volem dir, puix, que Llobart, sense arribar a la plena concepció actual, treballà per animar les idees, per convertir-les de teoria en conseqüència d'un fet. Després va capir la necessitat d'una acció política alhora que prenién increment les activitats literàries.

Heus ací com veiem nosaltres la figura més evocadora i paternal del valencianisme. Aquesta fulla nosaltres volguerem fora titulada: A Constantí Llobart, les joventuts valencianes.¹⁸

Si comparem aquesta dedicatòria de Pizcueta amb la de l'"Ofrena" no signada que obria el monogràfic, ràpidament ens adonarem que l'una i l'altra foren fetes per la mateixa persona, en aquest cas Pizcueta, ja que actuaven com a pròleg i epíleg, respectivament, del monogràfic publicat per *La Correspondencia de Valencia*. Fem notar aquesta circumstància perquè ens dona una idea de la capacitat de Pizcueta per a concretar sobre el paper i convertir en realitat iniciatives de caràcter col·lectiu destinades a posar en valor alguns dels referents més destacats del valencianisme.

Si la dimensió de Pizcueta com a editor i periodista li atorgaven un crèdit inqüestionable pel que feia a la seua capacitat per a coordinar una publicació, igualment meritòria seria la seua habilitat per a seleccionar aquells autors que, des de diferents perspectives, podien aportar un punt de vista propi i alhora complementari sobre l'obra i el llegat de Constantí Llobart.

En repassar el perfil de la nòmina de col·laboradors d'aquell monogràfic que hi hem apuntat, constatem el prestigi i el reconeixement d'algunes de les plomes que accedeixen

¹⁸ *Ibidem*.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

a participar-hi, entre les quals destaquem la del cronista de la ciutat de València, Lluís Cebrian Mezquita; la del secretari de l'associació Valencia Nova en l'Acte d'Afirmació Valencianista de 1914 i president de la Joventut Valencianista fins al desembre de 1920, Lluís Cebrian Ibor, o la de l'escriptor i intel·lectual Eduard Martínez Ferrando.

La visió de Lluís Cebrian Mezquita és, potser, entre les tres d'aquests tres prohoms, la que, des d'un vessant més pròxim, tractava d'oferir una perspectiva més realista i humana de la personalitat d'aquest líder de la Renaixença Valenciana. Nascut en 1850, Cebrian Mezquita havia sigut coetani de Constantí Llombart i, per tant, gran coneixedor de la seua trajectòria. Inserir en el que els crítics han anomenat sector progressista de la Renaixença, la seua opinió tenia el pes de qui parlava des de la coneixença directa de qui havia sigut com qui diu company de generació.

Pelegrinant vixqué Llombart plé de privacions i de amargures, sense casa ni fogar grant part de la trista vida, fixos no més sos ulls en l'ideal i'l cor batent-li per sa València idolatrada; bregant afanyós per procurar-li un bell progrés sense barreres, ab ferma personalitat, casolanes institucions i llengua pròpia; i sense mai cuidarsen poc ni massa de son particular avançament ni humanes vanaglòries.

[...] Hui passats ja'ls anys, no manquen gents burlones, que'ns pregunten: Qui fon eixe? qué féu? total quatre dotzenes de versos?

¡Oh amics meus! Constantí Llombart fon lo primer esclavó —¡que dic esclavó!, —fon tota una cadena de amor i poesia llaugera, si voleu; més persistent i ferma, que uni a tots los millors, como a fills anyorats de la Morta Viva, de la València del pervindre, de la que ha de tornar a ser honor i gloria de les Espanyes.¹⁹

Si Cebrian Mezquita encarnava la mirada crítica de qui en vida i en la mort havia patit la injustícia de l'abandó de la societat valenciana, Eduard Martínez Ferrando serà qui situe Llombart dins d'una dialèctica identitària que depassa amb escriu el temps en què va viure.

¹⁹ CEBRIAN MEZQUITA, Lluís «¡Pobre Llombart?» [A la memoria d'en Constantí Llombart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

La renaixença valenciana, iniciada ja a mitjan de la dècima huitava centuria pel seu capdavanter l'insigne notari En Carles Ros, que florix a penes extingida la generació que segueix a la caiguda del regne de València com a nacionalitat foral, tingué son més alt continuador en Constanti Llobart, l'apòstol de valencianisme en el darrer segle, qual aniversari del seu trànsit celebrem hui.²⁰

Des d'aquest punt de vista podem dir que si Pizcueta trià Eduard Martínez Ferrando, era, precisament, per aquesta mirada en profunditat del que representava Llobart i de la necessitat urgent d'estudiar la seua figura, de la mateixa manera que s'havia fet en el cas de valencianistes il·lustres com Faustí Barberà o Martí Grajales.

Malgrat el temps transcorregut, que dóna sempre als homens il·lustres que moriren un hal de glòria que els col·loca per damunt de tota discussió, perquè injust seria considerar-los amb un jui de naixcut en temps posteriors sempre més avançats és lo cert, sense que pugam endevinar la causa, que mentre coneixem interessants monografies sobre aquest renaixentista dels il·lustres escriptors doctor En Fausti Barbera i En Francesc Martí Grajales (q.e.g.e.), en canvi d'En Constanti Llobart, el de més relleu en el segle XIX, no s'ha fet encara un estudi veritat de la significació de sa figura i idie al valua de sa obra.²¹

III. Llobart com a símbol de la recuperació vuitcentista d'un passat ideal

Es tractava, per tant, d'una assignatura pendent, d'un deute amb Llobart, però sobretot d'una llacuna en la història recent del valencianisme que els valencianistes no es podien permetre i que, per això mateix, s'adreçava als joves valencianistes perquè, com a continuadors del seu llegat, foren els encarregats de reivindicar-lo donant a conèixer la seua obra, sobretot en el seu vessant més polític nacionalment parlant.

Caldrà, per tant, realitzar-lo a la joventut actual, no sols baix l'aspecte literari, sinó el nacionalista –acàs el més important– perquè d'ell potser es deduiria que és l'únic sembrador vuitcentista a que se li pugua considerar pare del renaixement contemporani per glatir en el fons de la seua ànima espurnes de son mateix foc.

²⁰ MARTÍNEZ FERRANDO, Eduard «La significació d'En Llobart» [A la memoria d'en Constanti Llobart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

²¹ *Ibidem*.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Volem posar l'accent a destacar el plànol en què Martínez Ferrando pretenia situar el llegat de Llobart, perquè en fer-ho li estava atribuït una significació transcendent en l'imaginari valencianista en la línia d'un nacionalisme valencià que portava Martínez Ferrando a equiparar el paper de Llobart amb el que tingueren a terres basques i catalanes figures tan destacades com Arana o Prat de la Riba. Amb unes condicions diferents, sí, però amb una idèntica convicció patriòtica i la defensa d'una identitat pròpia.

[...] sempre restarà Llobart, per son sincer gest valencianesc, valoritzat a València com altre Arana Goiri a Bascònia o Prat de la Riba a Catalunya, per ell tan citada com un bell eixemple a seguir, ja que si fon inferior a ells en cultura –no posseix una pàgina de braó del Jurament de Lerrazabal o de l'últim capítol de “La Nacionalitat Catalana” –, no aixís en el tremp de l'ànima, perquè no cap dubte que d'haver-li exigit les circumstàncies, pera sa major glòria, quelcom més que el gran esforç que suposen ses propagandes –sofrir en l'honra com el pronunciant del primer o en la salut i la vida com l'autor del segon– s'haguera vessat del tot cor, transformant la bona voluntat que sols representa en heroisme i hui no cal dir que el seu sacrifici fora tan fecond per a València com el d'aquells per a ses pàtries respectives.²²

Convertit en un dels pares de la pàtria, Llobart (l'home i el lletraferit) era convertit així en un símbol de lluita, en un exemple que havien de seguir les noves generacions de valencianistes de la qual Pizcueta formava part.

Heu's aci perquè tot bon valencianiste que ho comprèn aixís seguix a En Llobart como a l'antorxa precursora que l'il·lumina el camí, i no satisfet encara, besa ses santes petjades.²³

Amb una idèntica finalitat mobilitzadora, la visió de Lluís Cebrian Ibor, apuntarà també en el sentit esmentat, en la mesura que personificava en Constantí Llobart els valors d'una lluita èpica.

Son nom evoca el de la pàtria. Ell va donar guiatge a les colles floridores en mig de una cultura; tothom contemporani de bon seny, va cercar son esprit. Des de llavors és ell l'encarnació de l'ànima col·lectiva de la nostra raça.

²² *Ibidem.*

²³ *Ibidem.*

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Per aixó el valencianisme, des de la trista data de sa mort cada estona el memora i aspira a enmirallar-se en son eixemple, i per millor protesta d'una sagnant desfeta, la batalla d'Almansa, reblix la seua tomba de corones i flors i bells propòsits.

Ell va romiar [sic] la pàtria lliure, i feu per redimir-la. Ell va glosar la Fe i l'Amor, estrels dels pobles.²⁴

Si ferma era la reivindicació que de Constantí Llombart feien els qui l'havien conegut de prop (Lluís Cebrian Mezquita) o els qui pertanyien a la generació immediatament posterior (Eduard Martínez Ferrando i Lluís Cebrian Ibor), igualment contundent serà també la que encarnaran els representants de la nova generació de valencianistes als quals també recorrerà Pizcueta perquè prenguen part en aquest monogràfic de *La Correspondencia de Valencia*. Ens referim a Enric Navarro Borràs i Vicent Tomàs i Martí. El primer, sota la forma d'un sonet al·legòric d'un "jovent ardit" que l'honora,²⁵ i el segon, sota la forma d'un assaig biogràfic en clau historicista,²⁶ les seues seran, en aquest homenatge de lletraferits, les veus del jovent valencià, d'aquells que, arreplegant el testimoni dels seus predecessors, trobaran en el seu llegat l'obligació de la seua defensa.

Hem volgut reproduir, fil per randa, la gènesi de la iniciativa d'homenatjar Llombart per tres raons bàsiques. La primera i fonamental, perquè ens aporta la perspectiva necessària per a entendre el paper determinant que tingué Pizcueta a l'hora de reintegrar Llombart com a referent de lluita del valencianisme d'avançada; la segona, per la seua contribució personal a difondre el seu llegat, i la tercera, per la seua intervenció directa a l'hora d'instaurar el 31 de març, aniversari de la mort de Constantí Llombart, com una data, diguem-ne de precepte, dins del calendari d'efemèrides valencianistes.

Si bé aquesta era la data commemorativa del decés de Llombart, en realitat la celebració de la cerimònia de l'homenatge a Llombart acabaria fent-se coincidir en el diumenge

²⁴ CEBRIAN IBOR, Lluís «L'home i la Patria» [A la memoria d'en Constantí Llombart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

²⁵ NAVARRO BORRÀS, Enric, «Constantí Llombart» [A la memoria d'en Constantí Llombart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

²⁶ TOMÀS I MARTÍ, Vicent. «Constantí Llombart» [A la memoria d'en Constantí Llombart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

més pròxim a aquesta data, tal com es desprén d'aquesta convocatòria publicada per *La Correspondencia de Valencia* l'1 d'abril de 1921.

Com tots els anys, els valencianistes aniran el dumenge pel dematí a la tomba de Constantí Llobart, on depositaran una corona de flors.

La comitiva es formarà a la plaça de Sant Agustí, a les onze hores, i d'allí aniran a l'oblidada tomba del gran valencianista.

Es prega a tots els amics ajuden a donar importància a l'acte assistint a dita hora a l'esmentat lloc.

Queden convidats també tots aquells que simpatitzen amb la significació de l'acte.²⁷

Amb l'organització d'aquesta mena de processó cívica, el punt de partida de la qual s'ubicava al centre de València, el que es pretenia era donar més rellevància a un homenatge que, pocs dies després, mereixeria aquest comentari entusiàstic de *La Correspondencia de Valencia* en portada.

A les onze en punt del dumenge eixí de la plaça de Sant Agustí un grup format per nombrosos valencianistes, portadors de flors per a En Constantí Llobart.

El dia no era gens propici. La pluja persistent, teixia un vel que limitava les perspectives llunyanes; les hortes semblaven tristes i uniformes; l'ambient era d'elegia. I nosaltres anàvem a cercar la tomba de Llobart, amb esperit de festa i amb cançons als llavis. Tal volta si el temps haguera estat esplèndid, un amic nostre ho hauria dit senzillament, remarcant l'actual revifalla de l'esperit valencià. I després de fer l'evocació de l'home precursor, al retorn, la Senyera barrada, enlairada per entre els camps überrius, guiaria la joia d'un estol de joves amarats de patriotisme.

Les flors exornaren la sepultura tristament. Dins dels pits vibraven continguts els cants.²⁸

²⁷ «El dumenge, homenatge a Llobart» [Acció Valencianista], *La Correspondencia de Valencia* (1-IV-1921), p. 2.

²⁸ «Homenatge a Llobart» [Acció Valencianista], *La Correspondencia de Valencia* (5-IV-1921), p. 1.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

IV. La institució cívica d'un homenatge

Prova de la importància que la tasca desenvolupada per Pizcueta i la resta de joves valencianistes començaria a donar els seus fruits serà la continuïtat d'aquest homenatge durant els anys successius. Així, l'any 1922, i amb motiu de la tercera edició d'aquesta commemoració, la Joventut Valencianista, presidida ja aleshores per Pizcueta, anunciarà la seua intenció de col·locar una inscripció en la seua tomba com a reconeixement dels valencianistes a la seua memòria, una iniciativa amb la qual es pretenia perpetuar simbòlicament el testimoni a Llobart com a referent.

La Joventut valencianista ve celebrant des d'algún temps tots els aniversaris de la mort del gran patriota, Constantí Llobart.

Consistix la commemoració en l'acte senzill de portar unes flors a la tomba de Llobart, tomba que ningú visita, encara que la seua obra perdure.

[...] aquest home que literàriament mereix estudiarse si es vol conèixer perfectament el renaiximent valencià; que políticament, agitá, despertá consciències valencianistes, es hui ignorat del pòble i injustament oblidat per els que segueixen en les institucions fundades per ell.

En la seua tomba totes les inscripcions son castellanés i no hi ha ninguna dels que com nosaltres som els seus fills espirituals.

Per açó la “Joventut Valencianista” amb una intenció que l'honra, pensa col·locar una breu inscripció dels valencianistes, expresant l'amor que li tenim.

Al mateix temps es farà una crida als valencians a fi de que acudixquen a l'acte de col·locació de la inscripció i resulte aquest un verdader homenatge com el que el gran patriota valencià mereix.²⁹

El que en 1922 era una promesa, tan sols un any després, 1923, acabarà convertint-se en una realitat. Efectivament, en 1923, i en complir-se quatre anys des que per primera vegada la Joventut Valencianista haguera decidit instaurar el costum d'homenatjar

²⁹ «Homenatge Constantí Llobart», *El Crit de la Muntanya*, 5 (15-VI-1922), p. 1.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Llombart, tenim constància que, entre les activitats previstes per a l'organització de l'acte d'homenatge d'aquell any figurava el descobriment de la inscripció de la Joventut Valencianista a la memòria de Llombart.

El que en el passat havia sigut un acte més aviat modest, es pretenia que acabaria convertint-se en una celebració més oberta i plural, amb representació de l'Ajuntament i la Diputació. És per això que, juntament amb les entitats valencianistes que solien acudir a aquell homenatge, s'hi afegiran també representants del republicanisme blasquista com ara el diari *El Pueblo* i noves publicacions periòdiques que com *El Crit de la Muntanya* o *Pàtria Nova*, s'havien creat com a conseqüència del distanciament i trencament definitiu de la Joventut Valencianista i de Pizcueta amb el grup de valencianistes de *La Correspondencia de Valencia*.

La "Joventut Valencianista" ha començat de rectificar l'obra d'alguns homes, per la qual Llombart desapareixia en un silenci injust. Cada any quan arriba aquesta fetxa, visita la seua tomba i ofereix el seu nom com un exemple.

Aquest any, l'homenatge a Llombart assolirà més ressonància. A l'efecte s'ha convidat a totes les entitats valencianes per a que participen en la seua preparació. Ahir es celebrà la primera reunió, assint-hi representants de l'"Agrupació Escolar Nacionalista", "Acadèmia Valenciana", "Joventut de "Lo Rat Penat"', "Joventut Republicana de Burjasot", diari "El Pueblo", "El Crit de la Muntanya" i "Pàtria Nova". També assistiren gran nombre de valencianistes.

Després de fer ús de la paraula alguns representants, s'acordà: Fer una crida a la premsa valenciana per a que divulgue les notícies de l'homenatge i les característiques de la personalitat de Llombart; celebrar una vetllada el dia 31, estudiant en la mateixa els aspectes de més relleu de Llombart; i realitzar el dia primer d'abril la visita al Cementeri, portat corones.

A aquests actes han estat convidats l'Ajuntament i la Diputació, a les quals es demana una subvenció per a publicar un follet o llibre i que perpetue l'homenatge.

Durant la visita al Cementeri es descobrirà una dedicatòria de la "Joventut Valencianista", que serà afegida al monument.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Per a organitzar l'homenatge es va nomenar una Comissió formada per representants de les entitats adherides.³⁰

La notícia de la creació d'una comissió encarregada de l'organització de l'homenatge en 1923 és, per si mateixa, ben il·lustrativa de la importància que se li volia donar a l'acte i del fet que fora assumit com a propi pel major nombre de sensibilitats polítiques i valencianistes. Si durant els anys 1920 i 1921 *La Correspondencia de Valencia* serà l'espai des d'on Pizcueta i els integrants de la Joventut Valencianista difondran la seua iniciativa d'homenatjar Llobart, en 1923, i havent-se consumat la ruptura de la Joventut Valencianista amb el diari, seran *El Crit de la Muntanya* i *Pàtria Nova* (publicacions en les quals Pizcueta col·laborarà de manera periòdica amb gran quantitat d'articles sense signar) les dues revistes que oferiran les seues pàgines per a mantenir viva la memòria de Llobart.

La següent caracterització, publicada per *El Crit de la Muntanya* el 15 de març de 1923, serà la demostració més evident que el compromís de la nova generació de valencianistes amb el llegat de Llobart continuava sent aleshores tan ferm com ho havia sigut en els primers anys.

Llobart era la inquietut, la rebeldia, l'home clarivident que intuïa les futures afirmacions de nacionalisme radical. Ell mal tingué lloances i discursos ditiràmics per a les persones del centralisme. Ell mai fon comparsa de buits politicastes ni cacics. I per aixó la gent que té la serietat del ase volien menguar el seu valer personal. Llobart no replegaba patenes ni condecoracions. No tingué el patriotisme com un motiu de catxupinada.

Vivia massa per damaunt de la pobresa espiritual que l'envoltava.

Mori, pobre, isolat, com moren tots els que pensant coses enlairades s'obliden del fang en que els humans enfonsem els peus.

Els vers nacionalistes tenim de reivindicar el nom gloriós d'aquell patriota.³¹

³⁰ «Homenatge a Constanti Llobart», *La Publicitat*, (27-III-1923), p. 5.

³¹ «Llobart!, *El Crit de la Muntanya*», 14 (15-III-1923), p. 1.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Fins a tal punt la voluntat de reivindicar Llombart tenia importància per als joves valencianistes, que es proposaran d'editar un llibre o un opuscle dedicat a ell.³² Si bé ens ha sigut impossible comprovar si aquell llibret arribà a publicar-se o no, el que ens interessa ara és ressaltar que només l'anunci d'aquella iniciativa implicava haver agafat el guant que, tan sols dos anys abans, els havia llançat Eduard Martínez Ferrando, tal com hem deixat dit en repassar la col·laboració d'aquest últim en el monogràfic que coordinaria Pizcueta.

Cal remarcar que l'eixida al carrer del setmanari *Pàtria Nova*, continuador de la primera etapa del setmanari homònim que s'havia publicat en 1915, contribuirà, gràcies a la seua orientació netament valencianista i republicana, a consolidar el paper de Llombart com a referent del valencianisme d'avançada.

Tasca primordial de tots els nacionalismes es edificar i definir la personalitat d'aquells homes que marxaren davant allumenant els primer pasos de la idea infant. Ells son les fites capdals que seguint el camí, son arbre que amara, senyera que enardix i foc que guia. El nacionalisme valencià no té encar ben definides les personalitats ideològiques d'aquells que donaren les primeres ensenyances i digueren els primers clams de rebeldia.

De tots, ningú amb més justícia pot considerar-se com l'iniciador del nacionalisme valencià, que Constantí Llombart, pseudònim que amagà el nom de Carmel Navarro Llombart.

En plena florida del Romanticisme a València i plasmador de les vagues aspiracions dels precursors, Llombart infonia a la joventut que l'envoltava un rebel sentiment de valenciania.³³

Es tracta, així doncs, d'un argumentari que, amb els precedents que tenim a la vista, podem dir que estava inspirat en les posicions que en 1921 sostenien homes com Martínez Ferrando, Cebrian Mezquita o el mateix Pizcueta. La dialèctica d'una reivindicació que, davant de la incapacitat de la Unió Valencianista Regional i del seu entorn de respondre a les demandes de la Joventut Valencianista, assolirà una

³² «Trossos i Mossos», *Pàtria Nova*, 1 (24-III-1923), p. 4.

³³ «Constantí Llombart», *Pàtria Nova*, 1 (24-III-1923), p. 2.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

importància cada vegada més decisiva, tal com ho demostra aquest altre passatge de la revista *Pàtria Nova*.

El 31 de Març de 1891 moria Llobart i amb ell era soterrat el moviment nacionalista que va iniciar i que després tenia de recullir la “Joventut Valencianista”.

“Lo Rat Penat” s’oblidava de la tasca del seu fundador per a convertir-se en un organisme anòdi. Un eclipse espiritual ensopi uns anys a la joventut valenciana, interrompent-se la tradició.

Ara que el nacionalisme marxa triomfant expandint la seua ideologia pura front a malaltisses concepcions espirituals forasteres l’includible deure dels nacionalistes es l’enaltir la memoria de Constantí Llobart.

PATRIA NOVA a l’eixir cumplix amb aquest deure.³⁴

Del tenor i de l’abast d’aquestes últimes reflexions, que perfectament podien ser subscrietes pel mateix Pizcueta, si alguna cosa ens queda clara, és que el que en un principi podia semblar que es tractava d’una actuació conjuntural, propiciada per una efemèride més, acabarà formant part dels fonaments de l’ideari valencianista de Pizcueta i de tota la seua generació.

V. La vigència d’un llegat

Cinc anys després, i en complir-se el cinquantenari de la mort de Llobart, Adolf Pizcueta tornarà a insistir en la necessitat de continuar reivindicant la seua figura. Incidint en la mateixa idea del deute moral dels valencians envers Llobart, defensada uns anys abans per Eduard Martínez Ferrando i pels valencianistes de la segona etapa de la revista *Pàtria Nova*, Pizcueta aprofitarà les pàgines d’una altra revista, *Taula de Lletres Valencianes* (1927-1930),³⁵ per a fer-hi un al·legat en favor seu.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ VALLÉS CASANOVES, Santiago-Andreu. “[L’obra identitària d’una revista literària: Taula de Lletres Valencianes](#)”, en *eHumanista/IVITRA* 13, 2018, p. 248-265.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

Reprement el to de retret amb què *Pàtria Nova* havia assenyalat Lo Rat Penat en 1923, Pizcueta atribuirà a aquesta institució i els seus dirigents la responsabilitat última de l'oblit al qual havia sigut condemnat Llobart durant tant de temps.

Una mica més, i el nom de Constantí Llobart, fundador de "L. R. P.", autor de llibres i propagandiste d'idees, haguera perdut completament el poder de suggestió que tenen els noms dels homens que han realitzat alguna activitat o alguna obra digna. Adhuc ara que amb motiu del cinquantenari de "L. R. P." els conspicus de la casa li reten els honors de fundador, cal preguntar-se si aquest petit tribut pervé d'un mecanisme social ineludible o és el fruit d'una simpatia molt natural en aquells que no fan més que continuar la creació de Llobart.

Crida l'atenció, que una societat que té a la seua base la tradició i el culte als seus homens, com ho indiquen els nombrosos retrats de presidents i poetes, haja pogut arribar a desentendre's d'una manera tan radical d'aquell que la ve concebir i per l'esforç del qual va nàixer.³⁶

Per a Pizcueta, es tractava d'un greuge intolerable dels qui, dient-se seguidors del llegat de Llobart, havien prescindit per complet del concurs dels qui el defensaven, i entre els quals, no cal dir que es trobaven Pizcueta i els membres de la Joventut Valencianista, que n'havien sigut els principals valedors.

I és encara més xocant que l'ortodoxia de la casa, exigira l'eliminació total de qualsevol vestigi d'admiració o de simpatia per aquell home. L'element pur, no és que devia d'abominar de Llobart, sinó, el que és molt pitjor, tenia l'obligació d'ignorar que tal senyor havia existit i que entre ell i la societat havia una relació. Per aquest fet es va donar el cas de que durant varios anys es celebrara un homenatge a Llobart amb l'absència dels que es dien els seus continuadors.

La rectificació que representen les festes del cinquantenari, mereix l'aplaudiment de tots. Hi ha més lògica en la actitud present que en la conducta anterior. El silenci hostil amb que es feu viure el nom de Llobart dins "L. R. P." era producte de mesquines apreclacions d'una índole aliena per complet al caràcter de la societat.³⁷

³⁶ PIZCUETA, Adolf. "Constantí Llobart". *Taula de Lletres Valencianes*, 11, 1928 (agost), p. 6.

³⁷ *Ibidem*.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

A l'orientació estantissa i immobiliària que havia caracteritzat durant dècades l'actuació de Lo Rat Penat, contravenint per complet el paper reivindicatiu que havia volgut atorgar-li el seu fundador, Pizcueta contraposarà el caràcter ambiciós del projecte valencianista llombartianista.

El pensament de Llombart al fundar “L. R. P.” era sumament ambiciós en l'aspecte literari de València. Llombart volgué crear una Acadèmia per a orientar degudament el desentrell del nostre idioma. El seu pla obria amplis i llargs camins als esforços renaixentistes. Pot ser si aquests camins no s'hagueren menyspreats per una còmoda rutina, a hores d'ara tindriem un llenguatge ciutadà i elegant, i, uns problemes, els eternals problemes idiomàtics, completament resolts.³⁸

Amb la perspectiva del transcurs del mig segle de la seua mort, el llegat de Llombart mantenia, segons Pizcueta, plena vigència en la mesura que permetia erigir-se en guiatge del que havia de ser el valencianisme renaixent del nou segle.

Llombart fou, des d'el nostre punt de vista, el que actuà més conscientment en el seu període. El seu interès per el valencià no tenia res que vore amb l'arqueologia i aquell lema seu, “per fil traurem lo cabdell”, d'un regust vuitcentista, és una prova clara de que tenia en compte totes les possibilitats d'un moviment com el que s'havia iniciat.³⁹

Als ulls de Pizcueta, l'herència llombartiana, lluny d'esvendindre caduca, esdevenia més que mai, en un exemple a seguir per als qui com ell i tants altres valencianistes com Pizcueta acabarien representant el que Sanchis Guarner acabaria anomenant una segona renaixença en la dècada de 1930.

Llombart portà una vida agitada i pintoresca pròpia de la seua època. Es sentí revolucionari, pronuncià discursos, escrigué en vers i prosa, i, finalment, es deixà guanyar per el renaixement al qual va infondre el seu pensament restaurador, no compartit per els altres conreadors de la llengua apel·lada per ell mateix, “llemosina”. Amb tot aquest neguiteig constant, es podria escriure un llibre, un bell llibre que evocara el seu tipus

³⁸ *Ibidem.*

³⁹ *Ibidem.*

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

d'home completament exhaurit i ens donara el record fidel d'una època i d'una obra tan íntimament lligades a nosaltres.⁴⁰

Efectivament, per a Pizcueta, una personalitat com la de Llombart era irrepetible, un referent que, per tot el que havia aportat a la recuperació de la llengua i del seu conreu, havia de continuar sent un espill on mirar-se els valencianistes d'aleshores. La pervivència d'un pensament i d'una aportació inestimable que ell simbolitzava en *Los fills de la Morta Viva* i la càrrega simbòlica que aquesta obra tingué en el seu moment i per a la posteritat.

La producció literària de Llombart és, abundant i diversa i com en quasi tots els literats coetani oferix un caracter bilingüe, degut a haver començat a escriure en castellà, fins adoptar després, com a mitjà d'expressió normal, la llengua valenciana. Llombart fundà periòdics satírics; edità un almanac; dirigí una editorial i publicà varios llibres, entre ells "Los fills de la Morta Viva". La Morta Viva és la llengua valenciana tornada a un nou esplendor després de molts anys d'abandó i els seus fills son els escriptors valencians. En aquest llibre Llombart escriu la biografia o dona notícia de tots els escriptors del renaixement, des de Carles Ros. Es un llibre que demostra el sentit de coherència i d'orientació caracteristic a Llombart.

Llombart, com es veu, no és l'home que tingué una pensada, la de constituir la societat de "L. R. P.". Es quelcom més que tot aixó. Per aquest motiu tenim el deure de conservar la seua memòria i de divulgar la seua obra.⁴¹

Conclusions

La reivindicació que fa Adolf Pizcueta de Llombart respon, en última instància, al seu compromís amb una visió del valencianisme de signe progressista i d'una tradició republicana federalista⁴² que, en un sentit ampli, recorre des dels plantejaments de Pi i

⁴⁰ *Ibidem.*

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² Josep Termes i Antoni Jutglar aportaren ja, fa quasi mig segle, algunes de les claus interpretatives d'aquest sincretisme entre republicanisme i federalisme, tant pel que fa al republicanisme en el conjunt de l'Estat espanyol con respecte al catalanisme polític (TERMES, Josep. *Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo*. Barcelona: Anagrama, 1976; TERMES, Josep. "El federalisme català en el període

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

Margall a les propostes més agosarades de Valentí Almirall. Llombart encarnava per a Pizcueta el màxim exponent d'una tradició valencianista que tenia en la figura del seu besoncle, Fèlix Pizcueta, un dels seus ascendents familiars més destacats.

Per a Pizcueta, Llombart era, amb la seua obra i la seua galeria de personalitats il·lustres, la baula que havia de permetre els valencians connectar amb el seu passat més egregi per mitjà de l'exemple dels qui, durant més de dos-cents anys, havien mantingut viva la flama de la llengua.

A Llombart se li devia el mèrit d'haver recuperat per als valencians una llarga nòmina de literats, periodistes, clergues, menestrals, notaris o homes de lletres en general que, com Gregori Mayans, Carles Ros, Lluís Galiana, Francesc Pérez Bayer, Joan Escorihuela, Manuel Sanelo o Jacint Labaila, havien excel·lit en l'àmbit de la cultura i de les lletres per les seues aportacions literàries o lexicogràfiques.

En aquest catàleg d'homes il·lustres, que Llombart batejà amb el nom de *Los fills de la morta viva*, el besoncle d'Adolf Pizcueta, Fèlix Pizcueta Gallel hi ocupa un lloc preferent, juntament amb altres referents, com Wescenlau Querol, Rafael Liern o Eduard Escalante.⁴³ Igualment destacada esdevé, en aquest elenc de personalitats, la figura de Teodor Llorente, líder del sector conservador de la Renaixença valenciana amb qui

revolucionari de 1868 a 1873)”, *Recerques: història, economia, cultura*, 1972, núm. 2, p. 33-69; JUTGLAR, Antoni. *Pi y Margall y el federalismo español*, 2 vols. Madrid: Taurus, 1975.

⁴³ Entre alguns d'aquests referents, hi trobem els representants més destacats del *moderantisme* i del *progressisme* de la Renaixença, segons la classificació que en feu Sanchis Guarnier (SANCHIS GUARNER, Manuel. *Renaixença al País Valencià*. València: Eliseu Climent Editor, (1982 [1968]), p. 31-45.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime

L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim

El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen

Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026

ISSN 1676-5818

Llombart compartirà,⁴⁴ a pesar de les diferències ideològiques, una mateixa admiració pel rei Jaume I com a precursor i creador del Regne de València.⁴⁵

Com a eix principal en la vertebració de tot el domini lingüístic, Jaume I i el *Llibre dels Feits*⁴⁶ seran tant per a Llombart com per a Llorente els símbols fundacionals del redreçament del poble valencià i de la seua llengua compartida amb catalans i baleàrics. Secundant el que farien els seus homòlegs catalans i mallorquins, tant l'un com l'altre apel·len a aquests dos símbols com a referents de l'origen del poble valencià i de la seua incorporació a la Corona d'Aragó.

⁴⁴ Per a una visió completa de les convergències i divergències entre Llorente i Llombart, vegeu les aproximacions que n'ha fet el professor Rafael Roca (ROCA, Rafael. «Les relacions entre Teodor Llorente i Constantí Llombart», en V. J. ESCARTÍ i R. ROCA (eds.) *Constantí Llombart i el seu temps*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005, p. 78-109; ROCA, Rafael. «La difícil relació amb Constantí Llombart», en *Teodor Llorente, líder de la Renaixença valenciana*. València: Publicacions de la Universitat de València, 2007 p. 65-123).

⁴⁵ L'enaltiment de la figura del rei Jaume I esdevindrà tot un símbol per als homes de la Renaixença en general (SOBREQUÉS, Jaume. «El rei Jaume I i la Renaixença als Països Catalans», en Jaume I: commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I / coord. per Maria Teresa Ferrer Mallol, vol. 1, (El poder reial i les institucions ; La política internacional ; La família reial i la política successòria ; La figura de Jaume I ; El món cultural i artístic), 2011, p. 673-705). Pel que fa al cas del País Valencià, hi haurà tres commemoracions que avalen aquesta exaltació del monarca per part dels representants valencians de la Renaixença, encapçalats per Llorente: el Sis-cents anys de la seua mort en 1876, la visita d'un grup de lletraferits valencians al Monestir de Poblet en 1882 i la celebració, en 1908, dels Set-cents anys del naixement del monarca (ROCA RICART, Rafael. «[La mitificació vuitcentista del passat medieval: la figura de Jaume I, rei d'Aragó](#)», en *eHumanista/IVITRA 2*, 2012, p. 271).

⁴⁶ Els catedràtics Antoni Ferrando i Vicent Josep Escartí, com a responsables de les últimes edicions canòniques del *Llibre dels Feits*, han coincidit darrerament a assenyalar la importància que aquest text tingué per als homes de la Renaixença, com a text fundacional del nou Regne de València (ESCARTÍ, Vicent J. «La recepció del Llibre dels feits a la Corona d'Aragó», *Llibre dels feits del rei en Jaume*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2010, p. 61-95; FERRANDO, Antoni & ESCARTÍ, Vicent J. «La memoria de Jaime I entre los valencianos», *Jaime I, memoria y mito histórico*. València: Generalitat Valenciana, 2008, p. 111- 127; FERRANDO, Antoni & ESCARTÍ, Vicent J. «Estudi introductorí», *Llibre dels Feits*. València: Diputació de València, 2008, p. 7- 43).

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

Si Jaume I és el símbol del fet fundacional dels valencians com a poble, la batalla d'Almansa i el Decret de Nova Planta de 1707 seran les fites del seu declivi. Les fites d'una desfeta que no solament comportaren la pèrdua dels Furs sinó l'arraconament institucional de la llengua que els era pròpia dels del temps de la conquesta jaumina.

Bibliografia

- “Aniversari de Constantí Llombart” [Acció Valencianista], *La Correspondencia de Valencia* (24-III-1921), p. 1.
- BAYDAL, Vicent & ESTRELA, Josep Enric. «[Les desconegudes relacions entre Constantí Llombart i Ignasi Pinazo: un vincle forjat entre el republicanisme i la Renaixença](#)», en *eHumanista/IVTTRA* 16, 2019, p. 230-253.
- BLASCO, Ricard. *Constantí Llombart i “Lo Rat Penat”*, *periòdich lliterari quincenal (1884-1885)*. València: Institució Alfons el Magnànim, 1985.
- CEBRIAN IBOR, Lluís. “L’home i la Patria” [A la memoria d’en Constantí Llombart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.
- CEBRIAN MEZQUITA, Lluís. “¡Pobre Llombart”, [A la memoria d’en Constantí Llombart] *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.
- “Constantí Llombart”. *La Correspondencia de Valencia* (24-IV-1920), p. 1.
- “Constantí Llombart”. *Pàtria Nova*, 1 (24 de març de 1923), p. 2.
- “El dumenge, homenatge a Llombart” [Acció Valencianista], *La Correspondencia de Valencia* (1-IV-1921), p. 2.
- ESCARTÍ, Vicent J. “Les idees de Constantí Llombart a través de *Lo Rat Penat*. *Calendari llemosí?*”, en V. J. Escartí & R. Roca (eds.) *Constantí Llombart i el seu temps*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005, p. 136-165.
- ESCARTÍ, Vicent J. “La recepció del Llibre dels feits a la Corona d’Aragó”, *Llibre dels feits del rei en Jaume*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2010, p. 61-95.
- ESCARTÍ, V. J. i ROCA, R (eds.). *Constantí Llombart i el seu temps*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005.
- ESTRELA, Josep Enric. *Constantí Llombart*. València: Institució Alfons el Magnànim, 2018.
- FERRANDO, Antoni. “El Llibre dels feits del rei en Jaume. La versió canònica de la crònica jaumina”, *Llibre dels feits del rei en Jaume*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2010, p. 25-58.
- FERRANDO, Antoni & ESCARTÍ, Vicent J. “La memoria de Jaime I entre los valencianos”, *Jaime I, memoria y mito histórico*. València: Generalitat Valenciana, 2008, p. 111- 127.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

- FERRANDO, Antoni & ESCARTÍ, Vicent J. “Estudi introductor”, *Llibre dels Fets*. València: Diputació de València, 2008, p. 7- 43.
- GARAY, Raül. *Constantí Llobart (1848-1893)*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2016.
- “Homenatge a Llobart”, [Acció Valencianista] *La Correspondencia de Valencia* (5-IV-1921), p. 1.
- “Homenatge Constantí Llobart”, *El Crit de la Muntanya*, 5 (15-VI-1922), p. 1.
- “Homenatge a Constantí Llobart”, *La Publicitat* (27 de març de 1923), p. 5.
- JUTGLAR, Antoni. *Pi y Margall y el federalismo español*, 2 vols. Madrid: Taurus, 1975.
- LLOMBART, Constantí. *Lo Rat Penat. Calendari llemosí*. València: AVL, 2006 [1874-1883].
- LLOMBART, Constantí. *Excel·lències de la llengua llemosina. Discurs panegirich llegit en la solemne sessió inaugural de Lo Rat Penat*. València: Emprenta de Emili Pasqual, 1878.
- LLOMBART, Constantí. (ed. facsímil), *Los fills de la morta viva (Apunts bio-bliogràfics pera la historia del renaixement lliterari llemosí)*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005 [1879].
- “¡Llobart!, *El Crit de la Muntanya*”, 14 (15 de març de 1923), p. 1.
- MARTÍNEZ FERRANDO, Eduard. [A la memoria d'en Constantí Llobart] “La significació d'En Llobart”, *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.
- NAVARRO BORRÀS, Enric. [A la memoria d'en Constantí Llobart] “Constantí Llobart”, *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.
- “Ofrena” [A la memoria d'en Constantí Llobart], *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 1.
- ORTEGA, Eduardo (1987), Vicent Boix, València, Alfons el Magnànim IVEI.
- PIZCUETA ALFONSO, Adolf. “Constantí Llobart”, *La Correspondencia de Valencia* (31-III-1921), p. 3.
- PIZCUETA ALFONSO, Adolf. “Constantí Llobart”, *Taula de Lletres Valencianes*, 11 (agost), 1928, p. 6.
- ROCA RICART, Rafael. “Les relacions entre Teodor Llorente i Constantí Llobart”, en V. J. ESCARTÍ i R. ROCA (eds.) *Constantí Llobart i el seu temps*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2005, p. 78-109.
- ROCA RICART, Rafael. “La difícil relació amb Constantí Llobart”, en *Teodor Llorente, líder de la Renaixença valenciana*. València: Publicacions de la Universitat de València, 2007 p. 65-123.
- ROCA RICART, Rafael. *Teodor Llorente i la renaixença valenciana*, València, Institució Alfons el Magnànim, 2007.
- ROCA RICART, Rafael. *El valencianisme de la Renaixença*. Alzira: Bromera, 2011.
- ROCA RICART, Rafael. *Teodor Llorente, patriarca de la Renaixença*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2011.
- ROCA, Rafael. «[La mitificació vuitcentista del passat medieval: la figura de Jaume I, rei d'Aragó](#)», en [eHumanista/IVITRA 2](#), 2012, p. 271-285.
- SANCHIS GUARNER, Manuel. *Renaixença al País Valencià*. València: Eliseu Climent Editor, (1982 [1968]).
- SANCHIS GUARNER, Manuel. *El sector progressista de la Renaixença valenciana*. València, Universitat de València, 1977.

Ricardo da COSTA (org.). *Mirabilia Journal* 42 (2026/1)

The rise and fall of Western tradition – from Classical Greece to the Rococo of the Ancien Régime
L'auge i la caiguda de la tradició occidental: des de la Grècia clàssica fins al rococó de l'Antic Règim
El ascenso y la caída de la tradición occidental: desde la Grecia clásica hasta el rococó del Antiguo Régimen
Ascensão e queda da tradição ocidental – da Grécia Clássica ao Rococó do Antigo Regime

Jan-Jun 2026
ISSN 1676-5818

- SIMBOR, Vicent. *Els orígens de la Renaixença Valenciana*. València: Institut de Filologia Valenciana, 1980.
- SIMBOR, Vicent. «[La Renaixença al País Valencià](#)». *Caplletra* 4 (primavera), 1988, p. 9-41,
- SOBREQUÉS, Jaume. “El rei Jaume I i la Renaixença als Països Catalans”, en Jaume I: commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I / coord. per Maria Teresa Ferrer Mallol, vol. 1, (El poder reial i les institucions ; La política internacional ; La família reial i la política successòria ; La figura de Jaume I ; El món cultural i artístic), 2011, p. 673-705.
- TERMES, Josep. *Federalismo, anarcosindicalismo y catalanismo*. Barcelona: Anagrama, 1976.
- TERMES, Josep. “El federalisme català en el període revolucionari de 1868 a 1873”, *Recerques: història, economia, cultura*, 1972, núm. 2, p. 33-69.
- TOMÀS I MARTÍ, Vicent. “Constanti Llobart” [A la memoria d'en Constanti Llobart], *La Correspondència de València* (31-III-1921), p. 3.
- TRAMOYERES, Lluís. “La lliteratura llemosina dins lo progrés provincial”, en LLOMBART, Constantí. (ed. facsímil), *Los fills de la morta viva (Apunts bio-bliogràfics pera la historia del renaiximent lliterari llemosí)*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, (2005) [1879], p. IX-XX.
- “Trossos i Mossos”, *Pàtria Nova*, 1 (24-III-1923), p. 4.
- VALLÉS CASANOVES, Santiago-Andreu. “[L'obra identitària d'una revista literària: Taula de Lletres Valencianes](#)”, en *eHumanista/IVTTRA* 13, 2018, p. 248-265.